

„Szükségletalapú szolgáltatás- tervezés módszertana és gyakorlata”

c. akkreditált szakmai tanácskozás

Szociális szolgáltatástervezési koncepció
készítése és felülvizsgálata

Gyurokné dr. Bódi Csilla - szakmai igazgató
Dél-Dunántúli Regionális Forrásközpont Kht.
Tengelic, 2009. 05. 27.

Jogszábályi háttér

I.

1993. évi III. tv.

92. § (3) A legalább kétezer lakosú települési önkormányzat, illetve a megyei önkormányzat a településen, illetve a megyében, fővárosban élő szociálisan rászorult személyek részére biztosítandó szolgáltatási feladatok meghatározása érdekében szolgáltatástervezési koncepciót készít.

Amennyiben a települések egyes szociális feladataikat társulás keretében látják el, e szolgáltatások tekintetében a szolgáltatástervezési koncepciót a társulás készíti el.

A szolgáltatástervezési koncepció tartalmát a helyi önkormányzat, illetve a társulás kétevente felülvizsgálja és aktualizálja.

A koncepció tartalma

I.

(4) A koncepció tartalmazza különösen

- a) a lakosságszám alakulását, a korösszetételt, a szolgáltatások iránti igényeket,
- b) az ellátási kötelezettség teljesítésének helyzetét, az ütemtervet a szolgáltatások biztosításáról,
- c) a szolgáltatások működtetési, finanszírozási, fejlesztési feladatait, az esetleges együttműködés kereteit,
- d) az egyes ellátotti csoportok (idősek, fogyatékos személyek, hajléktalan személyek, pszichiátriai betegek, szenvedélybetegek) sajátosságaihoz kapcsolódóan a speciális ellátási formák, szolgáltatások biztosításának szükségességét.

A koncepció tartalma 2.

I.

(6) A megyei, fővárosi önkormányzat koncepciója - a (4) bekezdésben foglaltakon túl - tartalmazza különösen:

- a) az általa fenntartott intézményrendszer struktúráját, szerkezetét, legfontosabb jellemzőit,
- b) a szakosított ellátások iránti igények alakulását, a várakozók számát, korösszetételét, legfontosabb szociális jellemzőit,
- c) az intézményrendszer korszerűsítésének irányait.

Legalább kétezer lakosú települési önkormányzat

I.

A településen élő szociálisan rászorult személyek részére biztosítandó szolgáltatási feladatok meghatározása érdekében szolgáltatástervezési koncepciót készít.

Amennyiben a települések egyes szociális feladataikat társulás keretében látják el, e szolgáltatások tekintetében a szolgáltatástervezési koncepciót a társulás készíti el.

Illeszkedés:

A települési önkormányzat által készített koncepciónak illeszkednie kell a társulás és a megyei, fővárosi önkormányzat által készített koncepcióhoz.

Települési önkormányzat 2.

I.

Előzetes véleményezés:

A szolgáltatástervezési koncepciót a helyi önkormányzat az elfogadást megelőzően véleményezteteti az

- ✓ intézményvezetőkkel,
- ✓ a kisebbségi önkormányzat(ok)kal,
- ✓ továbbá a Szociálpolitikai Tanács területi szervével.
- ✓ A települési önkormányzat szolgáltatástervezési koncepcióját a megyei, fővárosi önkormányzat előzetesen véleményezi.

A koncepció végleges változatának elfogadása során a kialakított véleményeket az önkormányzat lehetőség szerint figyelembe veszi.

Határidő:

A szolgáltatástervezési koncepciót a települési önkormányzat 2004. december 31-ig készíti el.

A szolgáltatástervezési koncepció tartalmát a helyi önkormányzat, illetve a társulás két évente felülvizsgálja és aktualizálja.

Önkormányzati társulások

I.

Amennyiben a települések egyes szociális feladataikat társulás keretében látják el, e szolgáltatások tekintetében a szolgáltatástervezési koncepciót a társulás készíti el.

Illeszkedés:

A társulás által készített koncepciónak illeszkednie kell

- ✓ a megyei, fővárosi önkormányzat által készített koncepcióhoz,
- ✓ illetve többcélú kistérségi társulás esetén a kistérség területének összehangolt
- ✓ fejlesztését biztosító tervekhez, programokhoz.

Előzetes véleményezés:

A szolgáltatástervezési koncepciót az elfogadást megelőzően véleményeztetni a társulás

- ✓ a Szociálpolitikai Tanács területi szervével.
- ✓ A társulás szolgáltatástervezési koncepcióját a megyei, fővárosi önkormányzat előzetesen véleményezi.

Határidő:

Az önkormányzati társulás a szolgáltatástervezési koncepciót 2006. december 31-éig készíti el.

A szolgáltatástervezési koncepció tartalmát a helyi önkormányzat, illetve a társulás kétfévente felülvizsgálja és aktualizálja.

Megyei önkormányzat, megyei jogú város önkormányzata I.

A megyében, fővárosban élő szociálisan rászorult személyek részére biztosítandó szolgáltatási feladatok meghatározása érdekében szolgáltatástervezési koncepciót készít.

A megyei, fővárosi önkormányzat és a megyei jogú város a Szolgáltatástervezési koncepciót a saját területére készíti el, amelyet az egyeztető bizottság is megtárgyal.

Előzetes véleményezés:

A szolgáltatástervezési koncepciót az elfogadást megelőzően véleményezteteti

- ✓ a Szociálpolitikai Tanács országos szervével.
- ✓ A megyei, fővárosi önkormányzat a szolgáltatástervezési koncepcióját véleményezteteti a működési területén lévő - szolgáltatástervezési koncepciót készítő - települési önkormányzattal és
- ✓ a szociális szolgáltatási feladatot ellátó társulással.

A koncepció végleges változatának elfogadása során a kialakított véleményeket az önkormányzat lehetőség szerint figyelembe veszi.

Megyei önkormányzat, megyei jogú városok

I.

A megyei, megyei jogú városi önkormányzat a jóváhagyott szolgáltatástervezési koncepciót megküldi a szociál- és családpolitikáért felelős miniszternek.

Határidő:

A szolgáltatástervezési koncepciót a megyei, fővárosi önkormányzat és a megyei jogú város önkormányzat 2003. december 31-éig készíti el.

Amennyiben a települési önkormányzat, a társulás és a megyei jogú város által készített szolgáltatástervezési koncepció tervezete nincs összhangban a megyei, fővárosi koncepcióval, egyeztetést kell tartani a tervek közös irányainak meghatározásáról.

A koncepciók véleményezésében, ill. végrehajtásának figyelemmel kísérésében közreműködő fórumok I.

A szociális törvény 58/B.§-ában két fórumot nevesít: a Szociálpolitikai Tanácsot, valamint a szociálpolitikai kerekasztalt, melyeknek kiemelt feladataként említi a koncepciók véleményezését, ill. a koncepcióban meghatározott feladatok megvalósulásának, végrehajtásának folyamatos figyelemmel kísérését.

Szociálpolitikai kerekasztal

I.

58/B. (2) A 2000 fő feletti lakosságszámú települési önkormányzat vagy társulás, illetve a megyei, fővárosi önkormányzat helyi szociálpolitikai kerekasztalt hoz létre, különösen a szolgáltatástervezési koncepcióban meghatározott feladatok megvalósulásának, végrehajtásának folyamatos figyelemmel kísérésére. A helyi szociálpolitikai kerekasztal évente legalább egy alkalommal ülést tart, tagjai a helyi önkormányzat, illetve a társulás területén szociális intézményeket működtető fenntartók képviselői, továbbá a helyi rendeletben meghatározott szervezetek képviselői.

Szociálpolitikai Tanácsok

I.

A szociálpolitikai tanácsok jogszabályi háttérét egyrészt a Szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény adja.

A törvény **58/B § (1)** az alábbiakat rögzíti:

A szociálpolitikai, gyermekvédelmi koncepciók, döntések, Jogszabály tervezetek véleményezése, a szolgáltatási típusok, formák, rendszerek értékelése, elemzése céljából Szociálpolitikai Tanács működik. A Szociálpolitikai Tanács szervezete ellátások szerint, illetve az ellátásokat igénybevevő társadalmi csoportok szerint, valamint területi jelleggel differenciált. A Tanács működtetéséhez szükséges előirányzatot a központi költségvetés szociál- és családpolitikáért felelős miniszter által vezetett minisztérium fejezete tartalmazza.

Regionális tapasztalatok

II.

Szolgáltatástervezési koncepciók véleményezése

A régióban 24 többcélú kistérségi társulás működik és szolgáltatástervezési koncepció készítésére kötelezett 2000 fő feletti települési önkormányzatok száma: 73.

Kivétel: azon önkormányzatok, amelyek egyes szociális feladataikat társulás keretében látják el.

Megtárgyalt koncepciók

II.

Koncepciók:

- 2006: 3 db.
- 2007: 5 db.
- 2008: 5 db.
- 2009: 3 db

A Tanácsüléseken megtárgyalt szolgáltatástervezési koncepciók száma:
Települési önkormányzatok koncepciójának tárgyalására 5 alkalommal –
2 megyei jogú város - esetében került sor, 11 esetben kistérségi
társulás szolgáltatástervezési koncepcióját tárgyalta a Tanács.

2 koncepció felülvizsgálata (a megyei jogú városoké: Kaposvár, Pécs)
ismételten a Tanács elé került tárgyalásra.

A tárgyalt koncepciók megyénkénti megoszlása

II.

Települési önkormányzatok koncepciói:

Baranya megye: 1

Somogy megye: 3

Tolna megye: 3

Kistérségi társulások szolgáltatástervezési koncepciói:

Baranya megye: 4

Somogy megye: 5

Tolna megye: 2

Megyék szerinti összesítés: Baranya: 5, Somogy: 8, Tolna: 5.

A koncepciók véleményezésének eredményei

II.

A Tanács 11 koncepciót javasolt elfogadásra.

Módosításra javasolt:

Átdolgozásra tett javaslatot a Tanács 5 esetben:

- ✓ 2 alkalommal települési önkormányzat,
- ✓ 3 alkalommal kistérségi társulás szolgáltatástervezési koncepciója esetében.

Mérleg

II.

- A Tanács több alkalommal kereste meg az érintett szerveket, felhívva figyelmüket a koncepcióalkotással kapcsolatos jogszabályi kötelezettségükre.
- A régióban működő 24 kistérségi társulásból ezidáig 11 kistérség nyújtotta be a Tanácshoz véleményezésre koncepcióját (45,8%), melyből 8-t a Tanács elfogadásra javasolt.
- A 73 -2000 főnél nagyobb lakosságszámú település közül 7 koncepcióját tárgyalta a Tanács (9,6%), melyekből 5-t elfogadásra javasolt.
- Ezen települési önkormányzatok közül nem kötelesek koncepció készítésére azok, ahol valamennyi szociális feladatukat társulás keretében látják el, ill. azon szolgáltatások vonatkozásában kötelesek koncepciót készíteni, amelyről maguk gondoskodnak.

A módosításra javasolt koncepciókkal kapcsolatos legfőbb indokok

II.

Helyzetelemzéssel kapcsolatos észrevételek:

Települési önkormányzatok esetében:

Nem a jogszabályi előírásoknak megfelelően kerülnek meghatározásra a szolgáltatások, célcsoportjaik.

- ✓ Ellátási kötelezettségek téves meghatározása.
- ✓ Hiányzó szükségletfelmérés, igényfelmérés.
- ✓ A koncepció az egészségügyi ellátórendszert bemutatását is tartalmazza (elsődlegesen).
- ✓ A célcsoportok, a szolgáltató-rendszer nem teljes körűen kerül bemutatásra.
- ✓ Utalás történik igényfelmérés, szociális térkép készítésének szükségességére, de nem készül terv a megvalósításra.
- ✓ Akut és krónikus problémák különválasztása nem történik meg.
- ✓ Elnagyolt helyzetelemzést tartalmazott a dokumentum.

A módosításra javasolt koncepciókkal kapcsolatos legfőbb indokok (2)

II.

Helyzetelemzéssel kapcsolatos észrevételek:

Társulások esetében:

- ✓ Nem a jogszabályi előírásoknak megfelelően kerülnek meghatározásra a szolgáltatások, célcsoportjaik.
- ✓ Nem pontos, hiteles adatok.
- ✓ Mikro-térségi fejlesztési elképzelések nem lakosságszám-arányosan kerültek meghatározásra.

A módosításra javasolt koncepciókkal kapcsolatos legfőbb indokok (3)

II.

Fejlesztési tervekkel kapcsolatos észrevételek:

Települési önkormányzatok esetében:

- ✓ Csak az ellátórendszer hiányosságai kerülnek meghatározásra, az ebből következő fejlesztési tervek nem.
- ✓ Szakmai fejlesztésekre, a szolgáltatások hatékonyságának fejlesztésekre vonatkozóan nem tartalmaz információt a dokumentáció.
- ✓ Változó szolgáltatási rendszerben készült a dokumentum, hosszú távú irányok meghatározására emiatt nem volt alkalmas.
- ✓ Fejlesztési tervek elnagyoltan kerülnek bemutatásra.
- ✓ A végrehajtási tervek ütemezésének, feladat meghatározásainak, felelőseinek, forrásainak hiánya.

A módosításra javasolt koncepciókkal kapcsolatos legfőbb indokok (4)

II.

Fejlesztési tervekkel kapcsolatos észrevételek:

Társulások esetében:

- ✓ A megyei önkormányzattal való egyeztetés hiánya. A megyei koncepciókhoz való illeszkedés nem egyértelmű.
- ✓ Kapcsolódó – pl. EU-s - források megnevezésének hiányosságai.

A koncepciók fejlesztésére tett javaslatok:

- ✓ A korábban már megvalósult fejlesztési eredmények értékelése célszerű lehet.
- ✓ A szolgáltató rendszer kapcsolódási pontjainak, egymásra épülésének bemutatása.
- ✓ Innovációk bemutatása célszerű lehet.

A módosításra javasolt koncepciókkal kapcsolatos legfőbb indokok (5)

II.

Formai észrevételek:

- ✓ Rossz strukturális felépítésű dokumentum.
- ✓ Nem a jóváhagyásra jogosult személy jegyezte ellen a dokumentumot.
- ✓ Befejezetlen mondatok szerepelnek a dokumentumban.

Pozitívumok

II.

Pozitívumként kerültek kiemelésre az alábbiak – pl. Pécs MJV esetében:

Alapellátások fejlesztésének prioritása.

Hosszú távú stratégia.

A rendelkezésre álló forrásokhoz igazított integrációs elképzelések.

A koncepció a gyermekjóléti és gyermekvédelmi rendszer fejlesztésére vonatkozóan is tartalmaz információkat.

Amennyiben külső szakértő bevonásával készült koncepció – jellemzően megyei jogú város, kistérségi társulások esetében - az a koncepció megalapozottságát, kidolgozottságát, színvonalát jelentősen emelte.

A szociális tervezés jelenlegi gyakorlatának értékelése (SWOT) III.

Az értékelés összeállításának alapja:

- 2009. évi szakmai rendezvények (2009. 05. 06., 2009. 05. 20., Pécs) tapasztalatai, megállapításai
- Az elmúlt évek szolgáltatástervezési koncepció készítésének DDRFK-s tervezői tapasztalatai

Erősségek I.

III.

- A kezdeti tapasztalatok alapján elkészült az ún. minisztériumi Módszertani Segédlet (illetve léteznek egyéb módszertani anyagok, így pl. a 3 éves szociális felzárkóztató programok elkészítéséhez)
- Területi szemlélet, gondolkodásmód erősödése – mely eredményez(het)i az ún. tervösszhang és a szolgáltatások területi szintű összehangolásának biztosítását is.

Erősségek II.

III.

- Új típusú tapasztalatok és tudások keletkeztek az SZTK-k tervezése és megvalósítása során
(programozási, programvezérlési, szolgáltatásfejlesztési, partnerségi)
- Az ágazati és területi tervezés együttműködése erősödik (pl. 3 éves felzárkóztató programok, szociális földprogramok, DDOP-s szociális pályázat, LHH projektek)

Gyengeségek I.

III.

- Nem alakult ki az ágazat jelenlegi szociális/szociálpolitikai tervezői tevékenységeinek egységes módszertana (illetve a mai napig hiányzik a szociális, illetve a területfejlesztés közti összhang a tervezés módszertana területén)
- A mai napig esetleges a szociális terület különböző, konkrét tervezői tevékenységeinek összehangolása (így: egyedi intézményi/szolgáltatói fejlesztési elképzelések és tervek, az ún. területi szintű szolgáltatástervezési koncepciók, az egyedi projekttervek)
- A szociálpolitikai/közösségi tervezéshez az ágazat felkészültsége (elméleti tudás és gyakorlati tapasztalat) gyenge színvonalú.

Gyengeségek II.

III.

- A különböző szinten előírt koncepciók egy része a mai napig nem készült el (települési, kistérségi szinten)
- A különböző szinten készülő koncepciók egymásra épülése nem valósul meg – gyakran információval sem rendelkeznek egymásról (ld. pl. társulásoknak a települések koncepcióira kellene építkeznie.) A tervdokumentációk hiánya a tervösszhang biztosítását tovább nehezíti.
- A megyei koncepciók inkább alapelveket határoznak meg a megyei ellátórendszerre vonatkozóan, mozgásterük kevés

Gyengeségek III.

III.

- Jelenleg a társulások-települések közötti egyeztetési folyamat nincs (kellően) szabályozva, szemben azzal, ahogy a megyék-megyei jogú városok esetében igen.
- A fórumon jelen levő megyei önkormányzatok problémaként jelezték, hogy koncepcióikra nem kapnak visszajelzést pl. az Országos Szociálpolitikai Tanácstól.
- A 2 éves időtáv mindenképpen rövid a koncepciók felülvizsgálata esetében.

Gyengeségek IV.

III.

- A „tervezhetőséggel” összefüggő problémák (pl. gyakori jogszabályváltozás, kistérség bizonytalan közigazgatási helyzete)
- A szolgáltatók többnyire kimaradnak a tervezésből, aktívabb részvételükre volna szükség
- Módszertani gyengeség: az ún. szubjektív szükségletfelmérés hiányosságai

Lehetőségek

III.

- Közös szakmai nyelv – egységes módszertan – kialakítása a programozás/programvezérlés terén (egységes hazai tervtörvény esetleges megalkotásával), mely elősegítheti a tényleges tervösszhang (egyéb programokkal, stb.) biztosítását is
- A szociális/szociálpolitikai tervezői tevékenységek folyamatos értékelése (SZMI – TSZFO feladatai közé beilleszthető lenne az ágazat tervezői tevékenységeinek segítő monitorozása, elemzése, stb. – példa: megyei önkormányzatok SZTK gyakorlatának vizsgálata)
- Képzés/szakképzés/továbbképzés rendszerébe épüljön be a szociális/közösségi tervezés témaköre
- A szociális igazgatás/szolgáltatások informatikai korszerűsítése (pl. TÁMOP konstrukció)
- Politikai szemléletváltás a szociális szolgáltatások biztosításánál (az ún. területi dimenzió figyelembe vétele, azaz jussunk el a települési szintről a kistérségig/.....)
- Szektorközi együttműködések erősíthetik a szolgáltató-rendszert
- Kistérségek közötti különbségek, a kistérségek sajátosságai – pl. települések száma, települések lakónépessége, városok száma (minősége, pl. funkcióhiányos kistérségi központok, pl.: Sásd, Sellye) – különböző típusú szolgáltatásszervezési modellek kidolgozását igényli és teszi lehetővé

Veszélyek

III.

- A közös szakmai nyelv, módszertan, naprakész adatbázis és közös szabályozók kialakításának hiánya nehezíti a szociális tervezői tevékenységek összehangolását, illetve az egyéb ágazati/területi tervdokumentumokkal történő összhang (pl. komplex kistérségi programok – LHH projektek, 3 éves felzárkóztató programok) biztosítását
- A folyamatosan változó jogi, szakmai és pénzügyi környezet
- Politikai/szakmapolitikai ellenérdekeltségek
- Együttműködési nehézségek (az érintett szereplők között) megakadályozhatják az elkészült szociális tervdokumentációk tényleges megvalósulását/megvalósítását.

Van-e (lehet-e) közös Jövőképünk?

III.

Jövőbeni lehetőségek, mint feladatok megfogalmazása:

- Közös szakmai nyelv – egységes módszertan – kialakítása a programozás/programvezérlés terén (egységes hazai tervtörvény esetleges megalkotásával); a jelenlegi SZTK Módszertani Segédlet(ek) felülvizsgálata
- A szociális/szociálpolitikai tervezői tevékenységek folyamatos segítése és értékelése, így a 3 éves programoké is (SZMI – Területi Szociálpolitikai Főosztály (TSZFO) – a főosztály feladatkörébe tartozik regionális elemzések készítése, a térségi szolgáltatástervezési modellek feltárása, valamint a szociális ellátórendszer működésére, hiányosságaira koncentrált monitorozás, értékelés és kutatás.)
- Képzés/szakképzés/továbbképzés rendszerébe beépíteni a szociális/közösségi tervezés témakörét (elmélet és gyakorlat szintjén egyaránt)
- A szociális igazgatás/szolgáltatások modernizációja és informatikai korszerűsítése (az ilyen irányú TÁMOP konstrukciók – 5.4.1. és 5.4.2. felhasználása e célból); a jóléti szolgáltatások feladatellátási kötelezettségének újragondolása

Hasznos honlapok

IV.

- **1. Dél-Dunántúli régió – szolgáltatástervezési koncepciók, tervezési segédanyagok, szakmai rendezvények emlékeztetői**
www.ddrszt.hu
- **2. Encsi szolgáltatástervezési koncepció**
[www.szia.org/dokumentum/214 Encsi Kisterseg Szolgaltatastervezesi koncepcioja vegleges.pdf](http://www.szia.org/dokumentum/214_Encsi_Kisterseg_Szolgaltatastervezesi_koncepcioja_vegleges.pdf)
- **3. Nemzetállami fejlesztési (területfejlesztési és szociális ágazati) dokumentumok**
[www.nfu.hu/fejlesztési programok 2](http://www.nfu.hu/fejlesztési_programok_2)
www.szmm.gov.hu/main.php?folderID=16435
- **4. Szociális/szociálpolitikai tervezéssel kapcsolatos dokumentumok**
www.3sz.hu/jm/terv-fejl
- **5. SzocioNet Dél-Dunántúli Regionális Szociális Módszertani Intézmény**
www.cssk.hu

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

Elérhetőségek: Gyurokné dr. Bódi Csilla

Tel.: 72/514-100; Fax: 72/514-101

E-mail: ddrfk@ddrfk.hu; www.ddrfk.hu